

Шлапак Андрій Васильович

аспірант кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна
e-mail: shlapak.andrii@kneu.ua
ORCID: 0009-0007-0953-0808

КОНФІГУРАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ДІАГНОСТИКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Shlapak Andrii

postgraduate student of the department
of business economics and entrepreneurship,
KNEU named after Vadym Hetman Kyiv, Ukraine
e-mail: shlapak.andrii@kneu.ua
ORCID: 0009-0007-0953-0808

CONFIGURATIONAL APPROACH TO DIAGNOSING THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE ENERGY SECTOR OF UKRAINE

Анотація. Сучасний етап розвитку підприємств енергетичного сектору України характеризується високою інтенсивністю структурних трансформацій, нестабільністю середовища функціонування, ускладненням моделей створення вартості та посиленням вимог до адаптивності підприємств. За таких умов традиційні підходи до оцінювання розвитку, що базуються на ізольованому аналізі окремих показників результативності, не забезпечують цілісного розуміння логіки розвитку підприємства, характеру взаємодії операційних і ринкових процесів, а також особливостей формування стійкості розвитку в умовах нестабільності. Особливого значення це набуває для підприємств енергетичного сектору, діяльність яких супроводжується інтеграцією різних функціональних компонентів, ускладненням способів організації діяльності та зміною механізмів формування економічного результату. Попри значну кількість досліджень у сфері розвитку підприємств, недостатньо уваги приділяється аналізу конфігурацій розвитку, характеру узгодженості між операційною та ринковою динамікою, а також питанням стійкості та адаптивності розвитку підприємств в умовах тривалої нестабільності. У зв'язку з цим метою статті є апробація конфігураційного підходу до діагностики розвитку підприємств енергетичного сектору України на основі аналізу особливостей взаємодії операційних та ринкових змін, виявлення конфігурацій розвитку, характеру їх узгодженості, стійкості та практичних можливостей використання результатів діагностики в управлінні розвитком підприємств. У статті здійснено апробацію конфігураційного підходу до діагностики розвитку на вибірці з 11 підприємств енергетичного сектору України, діяльність яких пов'язана з різними варіантами інжинірингової моделі створення вартості. Дослідження базується на аналізі операційного та ринкового просторів розвитку, стратегічній верифікації отриманих результатів та інтегральній інтерпретації конфігурацій розвитку підприємств. Результати проведеного дослідження дозволили виявити високу варіативність конфігурацій розвитку, асиметричність взаємодії операційної та ринкової динаміки,

а також домінування нестійких і реконфігураційних моделей розвитку підприємств в умовах нестабільності. Проведене дослідження підтвердило доцільність використання конфігураційного підходу для діагностики розвитку підприємств енергетичного сектору України. Встановлено, що розвиток підприємств характеризується різними типами взаємодії операційних і ринкових процесів, які відрізняються рівнем узгодженості, стійкості та здатністю забезпечувати довгострокове закріплення результатів діяльності. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованого підходу для стратегічного моніторингу розвитку підприємств, оцінювання характеру їх адаптації до нестабільного середовища та виявлення ризиків порушення стійкості розвитку.

Ключові слова: підприємства енергетичного сектору, розвиток підприємства, конфігураційний підхід, операційна динаміка, ринкова динаміка, стратегічна верифікація, стійкість розвитку, адаптація підприємств, нестабільність, асиметричні конфігурації, стратегічний моніторинг, траєкторії розвитку.

Abstract. The current stage of development of enterprises in the energy sector of Ukraine is characterized by a high intensity of structural transformations, instability of the business environment, increasing complexity of value creation models, and growing requirements for enterprise adaptability. Under such conditions, traditional approaches to assessing enterprise development based on the isolated analysis of individual performance indicators no longer provide a comprehensive understanding of the logic of enterprise development, the interaction between operational and market processes, or the mechanisms ensuring development sustainability in an unstable environment. This issue is particularly relevant for enterprises in the energy sector, whose activities are increasingly associated with the integration of various functional components, the complication of organizational models, and the transformation of approaches to generating economic results. Despite the considerable number of studies devoted to enterprise development, insufficient attention has been paid to the analysis of development configurations, the coherence between operational and market dynamics, and the sustainability and adaptability of enterprise development under prolonged instability. In this regard, the purpose of the article is to test a configurational approach to diagnosing the development of enterprises in the energy sector of Ukraine through the analysis of the interaction between operational and market changes, identification of development configurations, assessment of their coherence and sustainability, and determination of the practical possibilities for applying diagnostic results in enterprise development management. The article presents the approbation of a configurational approach based on a sample of Ukrainian energy sector enterprises operating within different variants of an engineering-based value creation model. The research methodology is grounded in the analysis of operational and market development spaces, strategic verification of the obtained results, and the integral interpretation of enterprise development configurations. The conducted research made it possible to identify a high variability of development configurations, asymmetry in the interaction between operational and market dynamics, as well as the predominance of unstable and reconfiguration-based development models under conditions of instability. The study confirmed the feasibility of applying the configurational approach to diagnosing the development of enterprises in the energy sector of Ukraine. It was established that enterprise development is characterized by different types of interaction between operational and market processes, which differ in the level of coherence, sustainability, and the ability to ensure the long-term consolidation of development results. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of applying the proposed approach for strategic monitoring of enterprise development, assessment of enterprise adaptation to an unstable environment, and identification of risks associated with the disruption of development sustainability.

Key words: energy sector enterprises, enterprise development, configurational approach, operational dynamics, market dynamics, strategic verification, development sustainability, enterprise adaptation, instability, asymmetric configurations, strategic monitoring, development trajectories.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку підприємств енергетичного сектору України характеризується високою інтенсивністю структурних змін, посиленням нестабільності середовища функціонування, трансформацією моделей створення вартості та ускладненням механізмів забезпечення стійкості розвитку. За таких умов економічні результати діяльності підприємств дедалі меншою мірою залежать від простого масштабування ресурсів і все більшою від здатності забезпечувати узгодженість внутрішніх трансформацій, адаптивність операційної моделі та результативність ринкової реалізації сформованих змін. Водночас в практиці аналітичного оцінювання розвиток підприємств енергетичного сектору переважно досліджується через окремі показники ефективності, фінансової результативності, ресурсної забезпеченості або ринкової активності. Такий підхід дозволяє фіксувати окремі параметри діяльності підприємства, проте не забезпечує цілісного розуміння логіки розвитку, характеру взаємодії різних складових змін та рівня їх узгодженості в умовах нестабільності.

Особливої актуальності це набуває для підприємств енергетичного сектору України, розвиток яких дедалі частіше відбувається в умовах поєднання різних моделей створення вартості, інтеграції інжинірингових, виробничих, генераційних, трейдингових та інфраструктурних компонентів діяльності. За таких умов аналітичного значення набуває не лише оцінювання окремих результатів діяльності підприємства, а й дослідження конфігурацій розвитку, що формуються в процесі взаємодії операційних і ринкових змін. У зв'язку з цим виникає необхідність формування підходів до діагностики розвитку підприємств енергетичного сектору України, які дозволяли б перейти від ізольованого аналізу окремих параметрів діяльності до виявлення конфігурацій розвитку, характеру їх узгодженості, стійкості та особливостей адаптації підприємств в умовах нестабільного середовища.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика дослідження розвитку підприємств в умовах нестабільності посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях у сфері економіки, стратегічного менеджменту та теорії організаційного розвитку. У науковій літературі сформовано значний спектр підходів до оцінювання розвитку підприємства, його адаптивності, стійкості, результативності та здатності реагувати на зміни зовнішнього середовища. Водночас переважна частина досліджень орієнтована або на аналіз окремих параметрів функціонування підприємства, або на побудову інтегральних моделей оцінювання результативності розвитку. Важливе значення для формування сучасних підходів до аналізу розвитку підприємств мають положення системної теорії, в межах якої розвиток розглядається як результат взаємодії взаємопов'язаних елементів та процесів. Основи такого підходу були закладені у працях L. von Bertalanffy [1], а подальший розвиток системної логіки у дослідженнях нестабільних соціально-економічних систем пов'язаний із роботами I. Prigogine та I. Stengers [2], у яких акцентовано увагу на нелінійності розвитку, нестійких режимах функціонування та процесах структурної перебудови.

Суттєвий вплив на сучасне уявлення про динамічний характер розвитку підприємств справив еволюційний підхід, представлений у працях R. Nelson та S. Winter [3], відповідно до якого розвиток підприємства пов'язується із процеса-

ми адаптації, зміни режимів функціонування та перебудови механізмів взаємодії із середовищем. Поряд із цим у стратегічному менеджменті та організаційній теорії набув поширення конфігураційний підхід, представлений у працях D. Miller, H. Mintzberg, A. Meyer, A. Tsui, C. Hinings, в межах якого увага зосереджується не на окремих характеристиках підприємства, а на специфіці їх поєднання та взаємодії [4–6]. Вагоме значення для дослідження розвитку підприємств також мають ресурсна концепція підприємства R. M. Grant [7] та концепція конкурентного позиціонування М. Porter [8]. У межах ресурсного підходу розвиток підприємства пов'язується із конфігурацією ресурсів, компетенцій та здатностей, тоді як концепція конкурентного позиціонування акцентує увагу на ролі ринкового закріплення результатів діяльності та особливостях формування конкурентних переваг.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим аналіз наукових досліджень свідчить, що попри значну кількість підходів до оцінювання розвитку підприємств, недостатньо уваги приділяється дослідженню конфігурацій розвитку, характеру взаємодії операційних та ринкових змін, а також питанням їх узгодженості та стійкості в умовах нестабільності. Особливо це стосується підприємств енергетичного сектору України, розвиток яких супроводжується ускладненням моделей створення вартості, інтеграцією різних функціональних компонентів діяльності та посиленням вимог до адаптивності підприємницьких структур. У зв'язку з цим виникає необхідність формування підходів до діагностики розвитку підприємств енергетичного сектору України, які дозволяли б перейти від ізольованого оцінювання окремих параметрів діяльності до аналізу конфігурацій розвитку, особливостей їх формування та характеру взаємодії різних складових розвитку підприємства.

Метою статті Метою статті є апробація конфігураційного підходу до діагностики розвитку підприємств енергетичного сектору України на основі аналізу особливостей взаємодії операційних і ринкових змін, виявлення конфігурацій розвитку, характеру їх узгодженості, стійкості та практичних можливостей використання результатів діагностики в управлінні розвитком підприємств в умовах нестабільності.

Методика дослідження. Методика дослідження базується на конфігураційному підході до діагностики розвитку підприємств, відповідно до якого розвиток розглядається не як сукупність ізольованих показників результативності, а як результат взаємодії взаємопов'язаних операційних і ринкових змін. За такої логіки аналітичного значення набувають не лише окремі параметри діяльності підприємства, а й характер їх поєднання, рівень узгодженості, стійкості та здатності забезпечувати адаптацію підприємства до умов нестабільного середовища.

В основу дослідження покладено припущення, що підприємства можуть демонструвати подібні результати діяльності, однак суттєво відрізнятися за характером формування таких результатів, співвідношенням ресурсних, витратних і ринкових змін, а також здатністю забезпечувати стійкість розвитку у часовому вимірі. У зв'язку з цим запропонований підхід орієнтований не на фіксацію окремих параметрів ефективності, а на виявлення конфігурацій розвитку, які формуються в процесі взаємодії різних складових діяльності підприємства.

Відповідно до запропонованої логіки діагностика розвитку підприємств енергетичного сектору України здійснюється послідовно через аналіз операційного та ринкового просторів розвитку, дослідження конфігурацій їх взаємодії, стратегічну верифікацію отриманих результатів та аналіз траєкторій розвитку підприємств у часовому вимірі (табл. 1).

**ТАБЛИЦЯ 1 — ЛОГІКА АНАЛІТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ
В МЕЖАХ КОНФІГУРАЦІЙНОГО ПІДХОДУ ДО ДІАГНОСТИКИ
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ**

Аналітичний рівень	Зміст діагностики	Аналітичний результат
Операційний простір розвитку	Аналіз співвідношень між динамікою результату діяльності, операційних активів та операційних витрат	Ідентифікація режимів операційної динаміки
Ринковий простір розвитку	Аналіз особливостей ринкового закріплення результатів розвитку та характеру реалізації ринкових можливостей	Ідентифікація режимів ринкової динаміки
Конфігураційний рівень	Дослідження характеру взаємодії операційних і ринкових режимів розвитку	Визначення конфігурацій розвитку підприємства
Рівень стратегічної верифікації	Оцінювання узгодженості, стійкості та адаптивності конфігурацій розвитку	Інтерпретація домінуючої логіки розвитку
Траєкторний рівень	Аналіз переходів між конфігураціями розвитку у часовому вимірі	Виявлення траєкторій розвитку підприємства
Підсумковий рівень	Інтегральне узагальнення результатів діагностики	Формування інтенсифікаційного профілю підприємства

Джерело: розроблено автором.

Операційний простір розвитку відображає зміни у характері використання ресурсної бази підприємства та формування поточного результату діяльності. Його аналітичне призначення полягає у виявленні того, чи супроводжується динаміка результату діяльності посиленням ресурсної віддачі та збереженням витратної збалансованості. Діагностика в межах цього простору здійснюється на основі співвідношень між динамікою чистого доходу, операційних активів та операційних витрат, що дозволяє ідентифікувати режими операційної динаміки підприємства. Ринковий простір розвитку характеризує здатність підприємства забезпечувати ринкове закріплення результатів діяльності та реалізовувати сформований потенціал у зовнішньому середовищі. В межах цього простору аналітичного значення набуває не лише факт посилення ринкової позиції підприємства, а й економічна якість такого посилення, здатність підприємства забезпечувати результативну реалізацію сформованих змін та підтримувати стійкість ринкової динаміки.

Поєднання результатів операційної та ринкової діагностики формує основу для аналізу конфігурацій розвитку підприємства. На цьому етапі досліджується характер взаємодії операційних і ринкових режимів динаміки, рівень їх узгодженості, наявність компенсаційних або дисбалансних проявів, а також особливості адаптації підприємства до змін середовища. Такий підхід дозволяє перейти від ізольованого оцінювання окремих параметрів діяльності до інтерпретації

цілісної логіки розвитку підприємства. Наступним етапом дослідження є стратегічна верифікація конфігурацій розвитку та аналіз траєкторій їх зміни у часовому вимірі. Це дозволяє оцінити стійкість виявлених конфігурацій, характер переходів між різними режимами розвитку та особливості адаптивної поведінки підприємств в умовах нестабільності. Відповідно, інтенсифікаційний профіль підприємства розглядається не як безпосередньо фіксована характеристика, а як результат інтегральної інтерпретації конфігурацій розвитку, особливостей їх взаємодії та траєкторій трансформації.

Виклад основного матеріалу. Апробація конфігураційного підходу до діагностики розвитку здійснювалася на вибірці 11 підприємств енергетичного сектору України, діяльність яких в різному ступені пов'язана з інжиніринговою моделлю створення вартості. До вибірки включено підприємства, що відрізняються за масштабом діяльності, рівнем функціонального ускладнення бізнес-моделі, характером інтеграції у суміжні сегменти енергетичного ринку та способами формування економічного результату від базових інжинірингових і проєктно-монтажних структур до підприємств, інтегрованих у генераційний, трейдинговий, виробничий та інфраструктурний сегменти. Це дозволило сформуванати аналітичне середовище для виявлення різних конфігурацій розвитку та дослідження особливостей їх формування в умовах нестабільності.

Результати операційної та ринкової діагностики, їх стратегічної верифікації та подальшої інтегральної інтерпретації свідчать про виражену неоднорідність конфігурацій розвитку підприємств вибірки. Отримані результати підтверджують, що навіть в межах спільного галузевого середовища підприємства формують різні логіки взаємодії між операційною та ринковою динамікою, демонструють відмінну здатність до підтримання стійкості розвитку та використовують різні механізми формування капіталізації результатів діяльності (табл. 2).

Проведений аналіз дозволив виявити, що для значної частини досліджуваних підприємств енергетичного сектору характерним є порушення узгодженості між внутрішніми процесами операційної адаптації та їх ринковим закріпленням. При цьому неузгоджені або змішані типи взаємодії між операційною та ринковою динамікою виявилися більш поширеними, ніж стійкі конструктивні конфігурації розвитку. Це свідчить про те, що в умовах тривалої нестабільності розвиток підприємств дедалі менше має лінійний характер та все більшою мірою реалізується через періодичну реконфігурацію внутрішніх і ринкових механізмів функціонування. Водночас результати дослідження показують, що сама наявність конструктивних режимів розвитку ще не забезпечує їх довгострокового відтворення. Для значної частини підприємств навіть конструктивні конфігурації мають нестійкий або ситуативний характер та супроводжуються коливальними або циклічними траєкторіями розвитку.

Це дозволяє зробити висновок, що інтенсифікація розвитку підприємств енергетичного сектору в сучасних умовах не формується як стабільно закріплений стан, а виступає результатом постійної адаптивної перебудови способів організації діяльності, ресурсного забезпечення та ринкової взаємодії.

ТАБЛИЦЯ 2 — РЕЗУЛЬТАТИ ДІАГНОСТИКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ КОНФІГУРАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

Підприємство	Домінуючий тип узгодженості	Тип стійкості	Траєкторія конфігурації розвитку	Особливості формування капіталізації	Логіка профілю
ТОВ «Промавтоматика Вінниця»	Змішана з елементами конструктивності	Коливально-нестійка не-узгодженість	Висхідна	Посилення ролі доданої вартості у структурі капіталізації	Конструктивна
ТОВ «Несс Сервіс»	Неузгодженість	Стійка не-узгодженість	Коливальна	Домінування ресурсних факторів у формуванні капіталізації	Ресурсна
ПП «Арт-Енерго»	Висока конструктивність	Нестійка конструктивність	Висхідна	Змішана структура із змінною роллю доданої вартості	Адаптивна
ТОВ «Захід-надрасервіс»	Змішана не-стійка	Дисипативно-нестійка	Висхідна	Нестійке співвідношення ресурсних та вартісних факторів	Адаптивна
ТОВ «Еко-Оптіма»	Висока конструктивність	Нестійка конструктивність	Циклічна	Нестійке закріплення ролі доданої вартості	Адаптивна
ПрАТ «МХП ЕКО ЕНЕРДЖИ»	Часткова неузгоджена	Компенсаційна адаптація	Ентропійна	Високі темпи капіталізації за рахунок ресурсних факторів	Ресурсна
ТОВ «Атмосфера Інжиніринг»	Змішана не-стійка	Дисипативно-нестійка	Висхідна	Періодичне посилення ролі доданої вартості без її закріплення	Адаптивна
ТОВ «ЮНІ-СОЛАР СИСТЕМ»	Висока конструктивність	Нестійка конструктивність	Циклічна	Нестійке співвідношення ресурсних та вартісних компонентів	Адаптивна
ТОВ «ДТЕК ВДЕ»	Неузгодженість	Стійка не-узгодженість	Ентропійна	Висока частка конструктивних конфігурацій без суттєвого посилення доданої вартості	Дезінтеграційна
ТОВ «Юва Енерджі»	Неузгодженість	Коливально-нестійка не-узгодженість	Коливальна	Капіталізація формується переважно за рахунок ресурсних факторів	Ресурсна
ТОВ «Скатек Солар Солюшнз Юкрейн»	Неузгодженість з пізнім відновленням конструктивності	Стійка не-узгодженість	Висхідна	Поступове збільшення частки доданої вартості	Конструктивна

Джерело: формалізовано за результатами досліджень автора.

Особливо показовими є виявлені асиметричні конфігурації розвитку, за яких підприємства демонструють відносно сильні ринкові позиції в умовах внутрішньої операційної нестійкості або, навпаки, не забезпечують належного ринкового закріплення внутрішніх операційних змін. Це свідчить про відсутність прямолінійного взаємозв'язку між операційною результативністю та ринковою динамікою підприємств енергетичного сектору. Відповідно, ефективність розвитку дедалі більше визначається не ізолюваним покращенням окремих параметрів діяльності, а здатністю підприємства забезпечувати узгодженість різних контурів економічної динаміки.

Результати дослідження також дозволили виявити суттєві відмінності у логіці формування капіталізації підприємств вибірки (рис. 1).

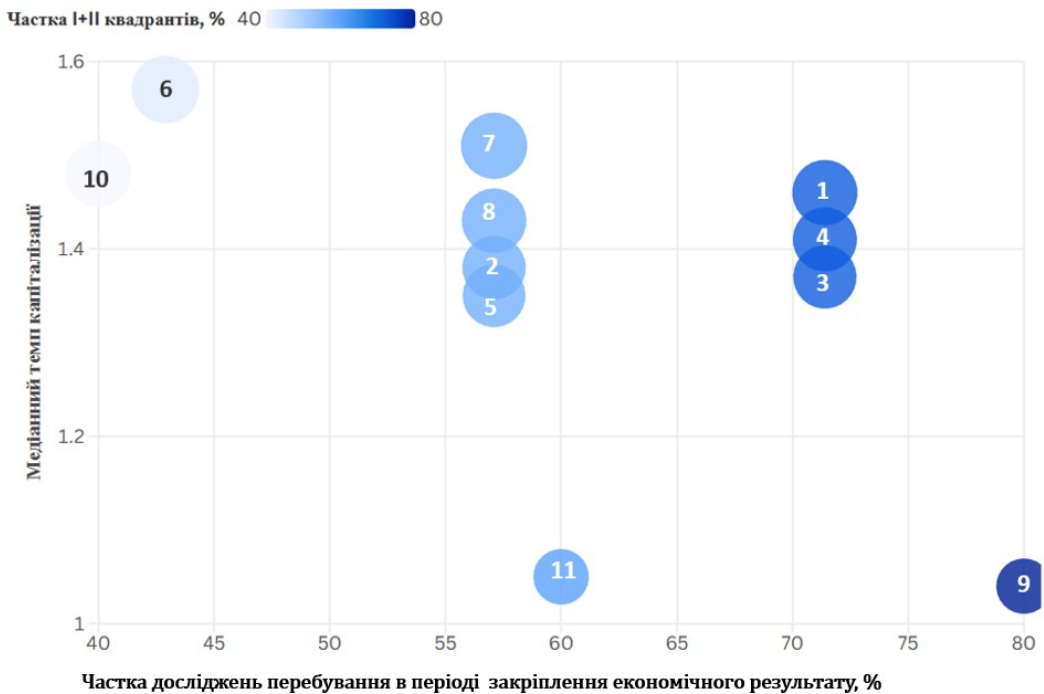


Рисунок 1 — Результати закріплення якості економічного результату досліджуваних підприємств вибірки

Для частини підприємств домінуюче значення зберігають ресурсні фактори розвитку, тоді як для інших ключову роль починає відігравати посилення доданої вартості та здатність інтегрувати її у структуру формування економічного результату. Водночас значна частина підприємств демонструє нестійке або змішане співвідношення ресурсних і вартісних компонентів капіталізації, що додатково підтверджує реконфігураційний характер розвитку підприємств енергетичного сектору в умовах нестабільності.

Узагальнення результатів дослідження дозволяє зробити висновок, що розвиток підприємств енергетичного сектору України характеризується високою варіативністю конфігурацій економічної динаміки, асиметричністю взаємодії

операційних і ринкових режимів, а також нестійкістю механізмів закріплення результатів розвитку. За таких умов практичного значення набуває не лише оцінювання окремих показників результативності діяльності, а й діагностика характеру узгодженості різних контурів розвитку, виявлення нестійких конфігурацій та оцінювання здатності підприємства підтримувати цілісну траєкторію адаптації в умовах нестабільного середовища.

Дискусійні положення. Результати проведеного дослідження дозволяють поставити під сумнів доцільність оцінювання розвитку підприємств енергетичного сектору виключно через ізольований аналіз окремих показників результативності, ефективності або ринкової динаміки. Проведена апробація показала, що навіть в межах спільного галузевого середовища підприємства формують різні конфігурації розвитку, які відрізняються характером взаємодії операційних і ринкових процесів, стійкістю механізмів адаптації та логікою формування економічного результату. У такому контексті дискусійного значення набуває питання про характер розвитку підприємств в умовах тривалої нестабільності. Отримані результати свідчать, що розвиток дедалі менше проявляється як лінійний процес послідовного посилення результативності та все більше реалізується через реконфігурацію взаємодії операційних, ресурсних і ринкових компонентів діяльності підприємства. За таких умов здатність підприємства підтримувати розвиток визначається не стільки стабільністю окремих параметрів функціонування, скільки гнучкістю перебудови внутрішніх і зовнішніх механізмів взаємодії відповідно до змін середовища.

Окремого обговорення потребує виявлена асиметричність взаємодії між операційною та ринковою динамікою підприємств. Проведене дослідження показало, що внутрішнє операційне посилення не завжди супроводжується відповідним ринковим закріпленням, тоді як окремі підприємства здатні підтримувати ринкові позиції навіть за умов внутрішньої операційної нестійкості. Це свідчить про відсутність прямолінійного взаємозв'язку між внутрішніми процесами функціонування підприємства та результатами їх ринкової реалізації, а також підтверджує доцільність переходу від лінійних моделей оцінювання розвитку до конфігураційної логіки аналізу.

Результати дослідження також дозволяють по-новому інтерпретувати зміст стійкості розвитку підприємств енергетичного сектору. Якщо в традиційній інтерпретації стійкість переважно пов'язується зі здатністю підтримувати стабільність параметрів функціонування, то проведене дослідження показало, що в умовах нестабільності принципового значення набуває здатність підприємства підтримувати відносну узгодженість між різними контурами розвитку навіть за умов постійної перебудови моделей функціонування та зміни ринкових умов. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що конфігураційний підхід до діагностики розвитку дозволяє перейти від фрагментарного оцінювання окремих показників діяльності до аналізу цілісної логіки розвитку підприємства. Це створює підґрунтя для виявлення нестійких і асиметричних конфігурацій розвитку, оцінювання характеру адаптації підприємства до змін середовища та своєчасного виявлення ризиків порушення узгодженості між операційними й ринковими процесами розвитку.

Висновки. Проведена апробація конфігураційного підходу показала, що розвиток підприємств енергетичного сектору України в умовах нестабільності

формується через різні типи взаємодії операційних і ринкових процесів, які відрізняються рівнем узгодженості, стійкості та здатністю забезпечувати відтворення результатів діяльності у часовому вимірі. Отримані результати підтвердили, що навіть підприємства, які функціонують в одному галузевому середовищі, демонструють суттєво відмінні конфігурації розвитку та різні механізми адаптації до змін середовища.

У ході дослідження встановлено домінування нестійких і асиметричних конфігурацій розвитку, за яких операційні та ринкові процеси функціонують несинхронно. Це свідчить про зростання ролі адаптивної перебудови моделей функціонування підприємств та посилення залежності розвитку від здатності підтримувати узгодженість між внутрішніми змінами і механізмами їх ринкової реалізації. Проведене дослідження дозволило підтвердити аналітичну доцільність використання конфігураційного підходу для виявлення особливостей розвитку підприємств енергетичного сектору України, інтерпретації характеру їх адаптації та діагностики нестійких режимів функціонування. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованого підходу як інструменту підтримки стратегічного моніторингу розвитку підприємств, оцінювання узгодженості різних контурів економічної динаміки та своєчасного виявлення ризиків порушення стійкості розвитку в умовах нестабільності.

Література

1. Bertalanffy L. von. *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. New York: George Braziller, 1968. 289 p.
2. Prigogine I., Stengers I. *Order out of Chaos: Man's New Dialogue with Nature*. New York: Bantam Books, 1984. 349 p.
3. Nelson R. R., Winter S. G. *An Evolutionary Theory of Economic Change*. Cambridge: Harvard University Press, 1982. 437 p.
4. Miller D. Configurations of Strategy and Structure: Towards a Synthesis. *Strategic Management Journal*. 1986. Vol. 7, № 3. P. 233-249.
5. Mintzberg H. An Emerging Strategy of «Direct» Research. *Administrative Science Quarterly*. 1979. Vol. 24, № 4. P. 582-589.
6. Meyer A. D., Tsui A. S., Hinings C. R. Configurational Approaches to Organizational Analysis. *Academy of Management Journal*. 1993. Vol. 36, № 6. P. 1175-1195.
7. Grant R. M. The Resource-Based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation. *California Management Review*. 1991. Vol. 33, № 3. P. 114-135.
8. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press, 1985. 557 p.

References

1. Bertalanffy, L. von. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. New York, NY: George Braziller.
2. Prigogine, I., & Stengers, I. (1984). *Order out of chaos: Man's new dialogue with nature*. New York, NY: Bantam Books.

3. Nelson, R. R., & Winter, S. G. (1982). *An evolutionary theory of economic change*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
4. Miller, D. (1986). Configurations of strategy and structure: Towards a synthesis. *Strategic Management Journal*, 7(3), 233-249.
5. Mintzberg, H. (1979). An emerging strategy of “direct” research. *Administrative Science Quarterly*, 24(4), 582-589.
6. Meyer, A. D., Tsui, A. S., & Hinings, C. R. (1993). Configurational approaches to organizational analysis. *Academy of Management Journal*, 36(6), 1175-1195.
7. Grant, R. M. (1991). The resource-based theory of competitive advantage: Implications for strategy formulation. *California Management Review*, 33(3), 114-135.
8. Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. New York, NY: Free Press.

Стаття надійшла 11.12.2025; прийнята до друку 18.03.2026.